

מלחמה לד' בעמלק

מאת אליקים ג. שפירא

והאדישות שבעולמנו שלנו. לאמתו של דבר הצליח עמלק לשים את השפעתו גם במחנה הלוחם בו, והוא מרדים לעתים את יושבי בית המדרש, ושולח בהם חיצי יובש וצחיחות. גם אנו מתרגלים להאנה, ולהטיף בקורת, ואילו תחושת חערנות לכל דבר שבקדושה פנומה היא בפרצות של אדישות נוראה.

חיה מן הדין לייחד דברים על עיוותים במציאות של סדרי הלימוד, ועל תופעות של יובש בעמל התורה. יש גם מה לומי בפרצות של ביטול תורה, וביטול דמותו של בן תורה, בנושאים שאינם רק מקרים חריגים בעולם הישיבות, אלא שיש בהם משום מתן תדמית חדשה של יושב בית המדרש. אך נניח לבעיות חקשורות בהרצת תורה ויראת שמים בתוככי הישיבות, נניח אותן למרגן ורבנן ראשי הישיבות. יש להניח כי האחראים לדמות היכלי התורה שלנו, ערים להתדרדרות ברמתן הרוחנית, וחם לא יחסכו מאמץ לשמור על צביון הטהרה והנקיות של כל יושביהן.

אבל כשהחריגים אינם קשורים בסדרי יום יום, וכשחשטיות חנן ביסודות של עולם התורה, אין יכולת להחשות, וחזקה פורצת מאליו. כשהופכים בני ישיבות ללחקות זמר לפני חיילים, או כשישיבת חופכת סניף של הוועד למען החייל - ובניה אצים רצים כנערים שליחים אל החיילים בסיני - "משלוח מנות" כביכול, וכל זאת בצורה מאורגנת ומסודרת, ויש אומרים אף מוסכמת... איך זה אפשר שלא להתריע על מציאות כה מעוותת של בני תורה, בני תורה אשר משפילים את תורתם לפני אותן מנמות העומדות בסתירה גמורה עם מהותו של מי שהולך ישר כאשר עשהו האלוקים, וחם עוד עושים זאת בשם התורה?

תוכחה נוקבת היא נגד אלו המסריחים את חכמתם של הזקנים, ומזמינים לבית מדרשם כופרים ומבלי עולם - אנשים ונשים יחדיו, ומנצלים את ספר התורה כדי להחניף לרשעים, ולשאת מדברותם על פירותיה של חציונות בנוסח של, עקידת יצחק'. כל זאת למען חתורה, חאם באמת כה נתדרדרנו עד שאנו מסוגלים לעכל מחזה תעתועים זה של חכמת ס"ת לחיכלה של ישיבה במתכונת שנעשתה זה לא מכבר, חאם כבר נפרצו כל הגדרות, והתורה חופכת לאמצעי של מסחר בשביל לרכוש קרק" עות ולחרוץ ממון?

פרצתה של האדישות מכניסה לבית המדרש דעות כוזבות היוצרות סולם ערכים מסולף. המציאות התורתית בסחרתה מתעוותת לנגד עינינו, ושמה הקדוש של הישיבה נישא על מקומות אשר בהם מעוותים את מהותה עד לכלי חכר. כך קמים נערים ומלבינים פני זקנים, וכך מרחיקים טהרה של יראת חטא אמיתית - בחינת יראי חטא ימאסו.

✱

תפקידן הראשוני של הישיבות הוא השמירה על הצביון היחודי שלהן מקדמת דנא. אין אדם בעולם, ויחיה גדול ככל שיהיה, ותריבנה זכויותיו ככל שתריבנה, שיוכל לשים עצמו, בעל בית' על תורה. האמת היא שתורה היא חבילים עלינו, וחשבונו תינו שלנו מתבטלים כולם אל מול התורה הכתובה וחמסורה לנו מדור דור. ימצא חן חדבר בעינינו או לאו - לא בידינו חוא. ומקובלים אנו מארזי חלבון שאין חיתר לחחניף לרשעים, ואין חיתר לפגום בוקיפות קומתו של בן-ישיבה, ולנצל תלמיד חכמים כמשרתי מנמות שאינן תורה. חתווה מאמת זו אינה ענין לשיקול דעת, היא טעות! טעות חנובעת מאדישות חמעוותת מציאויות פשוטות.

לכן כח מזור חוא לחוכה מדי פעם, כי בעולם הישיבות משטה מנפה של אדישות, ולפרקים אנו עדים פה ושם לתופעות אשר בימים כתיקונם לא חיתה חדעת סובלתן, ולא חיה לחי

העמקיות פנים רבות לה. עתים היא מתנגית נאויב בשער, יעיתים היא מופיעה כשהיא עטופה באדרת של ידידות. יש ועיניה יירית רצח ובידה הסיף, ויש שהיא מיתממת ובידה ספר, אחת היא לה ובלבד לפגים בבריתם של ישראל עם אביהם שבשמים. אחת היא לנו מלחמה לו בעמלק!

לא תמיד מזדהה עמלק כמוקד למאבק. מטבעו אין חוא אוהב טיח, וגם שדה המערכה אינו קוסם לו במיוחד. עמלק נובקש תכלית, ואם ישני איתה בדרך הקלה הרי חוא מתלהב לנצח ללא מלחמה. למעשה זו גם עיקר מנמתו - להרדים, לזרוע שאננותו, לפתח אשליות, - משחצליח להשריש את האדישות בלבבות, חוא פונה לו בנחת, מלאכתו צלחה.

אין סגולה טובה יותר לעמלק מאשר האדישות. יכולים הם ישראל להיות קשורים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, יכולים הם להזהרות בשם התורה ומצוותיה, אם פגע בהם נגע הקרירות, אם אחזה בלבם צינתו המתאדשת של עמלק, הרי מלאכתו נעשתה. סן האדישות ואילך הכל מירושא חוא, מאליו תגמר.

במלחמה עם עמלק די בהורדת ידיו של משח, ואז! כל שיעבודם של ישראל לאביהם שבשמים מתנדף. לא שחזרו בהם, לא שנתחרטו, - אך כזה חוא כוחו של עמלק, לזרוע אדישות, לצנון. ואז נעלמת מאליו כל אותה הוויה מופלאה ומנצחת של קבלת עול מלכות שמים, היא מאבדה את כל חיותה, וחיה כמשה ונרקבת מעצמה.

✱

במשנה בסוף סוטה מוצנת לפנינו ממלכתו של עמלק בשלל גוונים. "חוצפה יסני. ויוקר יאמיר - - - מלכות תחפך למינות - אין תוכחת - בית ועד יחפך לזנות - - - וחכמת סופרים תסרח - ויראי חטא ימאסו - והאמת תחיה נעדרת - נערים פני זקנים וילבנו - זקנים יעמדו מפני קטנים - - - פני הדור כפני הכלב - - - הצד חשוה לכל צורותיה של העמלקיות חוא עיוות המציאות! כל מה שברור ופשוט, כל מה שחוא טבעי ומובן, משתנה - נחפך - - - ומסתובב, וחכל חופך זר ומזור - מעוות.

חאם יש דבר פשיט יותר מאשר כבודה של חכמה. חאם יש מציאות מובנת יותר מאשר מעמדם של זקנים. ואילו כוחו של עמלק חוא לעיות את המציאות, להסריח את החכמה, לחעמיד את הנערים בסרכז, ולהביא את הגדולים לעמוד בפני חקטנים. כלום אין זה ברור שכן מכבד את אביו, ואילו עמלק חופך את הייצרות, ומשנה את הטבעים - הבן מנוול את אביו - חבת הים באמה, ואיביו איש ביתו...

כיצד עושה זאת עמלק, כיצד זורע חוא את גרעיני חחוצפה, כיצד יכולה המציאות להשתנות ולקבל דמות כה מעוותת ויטוחת?

אין זאת אלא בכח האדישות שחוא זורע בתוך חלב, בכח חיובש שחוא מרעיף. כשבני אדם חופכים זרים למציאות, ימתכחים לה, כשהתיחסותם לאמת חיא יבשה, ומבטם על עצמם ועל סביבתם חוא מבט שקוף - לא איכפתי. ללא חיות, ללא ערנות, ללא תגובה, רק שלווה של עמידה מן הצד, ונתינת אפשרות לכל שורש פורח ראש ולענה למשול ולשלוט. עמלק בא יפוגם את תחושת חבעלות וחקנין, וחוא משרח אוירה של חפקר בכל - חוא מתיר אך להאנה, להפטיר מלח וחסל, - מכאן ואילך עולם חפוך כמנחנו של עמלק נוהג.

✱

גדולה היא חנטיה לחשקיף כלפי חוף ולוחות את עמלק בתוך השחתת עולם החולין. אך קיימת חתעלמות מחשפתו במנים, מתפיסת עקבותיה של חעמלקיות בתוך חחזנחה

הם מחשבה של העמלקיות. מחויבים אנו להלחם בה, להעמיד את המציאות על אמתתה, ולחשאר ערנים לכל תנועה של שינוי ועיוות.

*

בסיומה של המסנה בסוטה אני מוצאים לאחר כל נילוי החוצפה של עיקבתא דמשיחא -- , ואנו אין לנו להשעו אלא על אבינו שבשמים". מקובלים אנו מהגר"ח מוולז'ין ז"ל, כי זו היא הנוראה שבקלות. רפיון הידים מללרום את מלחמת ד', היאוש בנוסח של אנוח, "אנו אין לנו על מי להשען". זו היא האדישות בשיא התגלמותה. ללא כל חיות, ללא כל שאיפה אמתית, אלא היאוש המכלה את טיפת הלשד האחרונה, את תמצית דם הנפש שניתרה בנו, את ההתקומטות ואת רפרי נגד עולם החבל החולך ומתעצם.

מי שנחנה מהחגירה של הגר"ח מוולז'ין, נהנה לנוכח האמת הנקבת אשר בת -- ותו לא, לא הבין את משמעות הדברים. כשם שאין אנו מסכימים שהאמת תהיה נעדרת מעמנו, כשם שאין אנו משלימים עם שלטונם של הנערים ועם נוולותם של חבנים, כך אסור לנו להשלים עם אורית החדלו של -- אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

"כי לא דבר ריק הוא מכס" -- וברושלמי: ואם ריק הוא מכס הוא ריק. הריקנות של היאוש, היאוש של האדישות בנו, הם, מתוכנו הם נובעים, ובידנו להתעורר, למרוד בשלטונה של העמלקיות, ולהשתית את חיי שארית הפליטה במסירות בקדושה ובטהרה.

מקום בחיכלי תורה. קשה לחאמין כי שלילת התוכחה תגיע לממדים כה נוראים עד שישנם כאלו הנדלים על ברכיה של עתונות, ומחוסר הכוונה נכונה הם ליחטים בטשטוש של דעות, ונתפסים אל כל איוולת. וכי איך אחרת אפשר להגדיר את המסקנות המחדדות בין אלו המתייסרים להיות בני תורה, לנוכח התקופה האחרונה. לא ממשוש במעשים לנוכח עת צרה, לא חשקפה ישרה כמסקנה למעלליה של הציונות, לא חיוזוק בתורה ובמצוות בעת שהעניות גדלה וחולכת, אלא אך ורק התלהבות של -- -- הכרת טובה לאנשי המלחמה..., וכי באמת אין לה לתורה יחס אל תוצאותיה של החילונית אלא בהגדרות של "הרוגי לוד"?

לא מהיום החלה המציאות להתעוות, כבר שנים שאנו יואים רבים רבים מחניכי הישיבות בין מקימי התיכונים, ההסדריות, המכללות, המדרשות, וכל שאר מרעין בישין. לא מעטים הם אלו מבין יוצאי בית המדרש הפונים אל רחבים, המלקקים פינכא אצל חלוחמים בתורה, ובלבד שיקראו לרבות ולדינות. האם זו היא התורה הנלמדת בבית המדרש, האם זו תורה כמות שהיא בטחורתה, האם כך כתוב בתורה -- לוותר על כל יקר, ולטחר את הטמאים. האם אין אלו פירותיה החצויים של האדישות החופפת את קצרת המציאות על פיה, ומכשירה בחבלים כל סטיח וכל זרות...

מלחמה היא לדי' בעמלק, וכל יסוד מושחת מיסודו של עמלק הוא. כל פינה רקובה -- חלודתה של האדישות נרמח לת. חלודתה בדי' אלוקי ישראל חייבים לדעת כי חקירות וחיווש

בין תכלת לקלא אילן

מאת למד בן דוד

ומעבר מזה שספי החיים לכל גוניהם וסוגיהם. אחלי תורה קדושים, פינות טהור של תירס. או למשל סאני כחש של בתי ערכא נדעים למדי. למי נתנה ההערכה ופי הם המורים הנעצרים, חכמי אמת קדושים או דמייגדלים שתורחם לא נעשית להם ססחיים. מי ומי שם יטבד ומי ירכש אהדה. או מאידך על מי מדרים ודיצ' לעג ולמי חשים רגשי משסמה והתבדלות. כל אלה מבחנים בירדים הכה כמצדף לכסף וכור לזהב. ועוד נסיף ינבדוק. תאם משמרת התורה היא למעשה. האם ירדים לפהרתה. או שלא שקילת התוצאות במאנו תבונה וזהירות מבלי חישכים ושיפת לב נית' גים ספקים והרואות לפרסום ותפוצה. יצדיק המבחן בדינו וסה ברור בדיקתה. הן ק"ן סעמים מספק יצרא דמינות לאהדיו לסדר את השירן ותלדוהיי. מי שסעמים אלה ערבים לו, וערבית זו תתבטא בצורות שיגית כבר נדע סיבו אל נכון. הם ילמדינו עד כמה משהת בנפשו מידת ההודעה עם דגלי הכפירה הגר' רעה. בעקיפין או ישירות.

רבים המה כלי המבחן, ולפי תוצאותיהם נדע אשר לפנינו. וחי' אם שמץ מהאמור נמצא לבקש האמת שם למה לריק ניגע? ברור כי אין זה מקומנו ולא סבאן נשאב מימינו. מצי' נות טהרה לפנינו ואחלי תורה ומעונות גדולי' תאמיתיים, ואמת שכת ביקשנות ורדשיה שם תתגלה לנו ברוחה וצריחה טהרה וקדושה ללא כל סיג ושמן ללא סטר או עיסל. משם נבקי' שנה וגם מצא נמצאיות.

כשהרע אינו חרצדי וסמפני הסוב ממוכים בו נדדשת כבר התבוננות לחסירו אל נכון. אך מה נעשת כשהכל מופיע כראות ושפיר, כשי' המבנה החופות שנים לחדשות הפקובלות. מניין נדע אז להבחין בין אמת לסילוף בין ישר לעצות בין תכלת לבין קלא-אילן?

על כך קיימים פלי המבחן. השירן והבדיקה. שינים הם רבים פריטים מכדי לפרס עלי גליון. אך כללם אחד. וכל הפרטים בו נגזרים יסכנו נמשכים. יש היכר לאמת ואי אפשר לעשות בו. ניכרת היא האמת בחזוה ניווד והיפך. ניווד לשפטי' החיים. ניווד למשיגיהרצוב. ניווד למתרחש בעולם בריחחולין. ולא רק מנוגות הוא להם. איברי הם. איברי ללא השלמה וללא התפסי' רות. לא יתכן כי ימצאו נושאים משותפים לה ולהם. מה שמקובל עליהם. בהכרח שלה הוא לרועץ. המתקן להם ממלא מר הוא לה.

אין להפס איפוא את האמת במקום שמשגי' הרחוב קנו להם בו שובית. היא אינה יכולה להימצא שם. אין היא חם יכולים לרדד בכפיפה אחת.

מה נקל איפוא לקבוע אם שורר כזו האמת או אין זה מקומה. ון פלי המבחן בדינו. לא הפירסום התעודיל אשר מכבר חולל לשמש כעדים ומשחיתים הם יחיוזי ויבררה. הבדיקה והבירור יתנו צדקים וצדקים. והבדיקה השתרע על מני שושים שותים אשר קי אחד להם. מעבר אחד השחית והקדושה נהפך ובקשתה.

כל יסדי האמנה ירג העיקרים המסתפסים המה יסדי בטחורה נמרצת עם המסכולות הקלות וסוף החיים המפותחות תחת השמש. הזכרתם תבדירה המטבחה והמשיטה דיקנות יתירה באמתה היא נדע הקיצותה.

[אגרת מרן ההורא וצ"ל]

בין תכלת לארגמן חסיר כל עין רואה. להב' דיל בינה ובין הכרתי דרושה כבר עין בוחנת. אך בין תכלת לקלא-אילן. בין הוהים למראה אך שונים ביסודם. לא סגי לא בהא ולא בהא. כיצד איפוא נשכיל להבחין ביניהם. מניין נדע מה המקורי ומה החיקוי היכן האמתי והיכן המוויף? כשהעין אינה מסוגלת לפתור את הבעי' היא מפנה מקומה לסגולה-האנוש. להכי' כה. ממנה נצפה לתשובה. לפתרון התעלומה. ואכן באמצעות המיוחדים, הבדיקה והמבחן. תברר לנו תחכמה היכן אמת ומהו הוויז. איוהו תכלת ואיוהו קלא-אילן.

טושנים מושפטים כחם יפה בעולם המושט. נצילים המעשה יש לראותם גם בדתגשמותם ב'. לא די להכיר באמת אם אין יודעים כיצד נראים נושאי', לא מספיק לתעב את הסילוף לכל גוניהם אם אין מכירים בנוסף לכך היכן מגוריו. חייבים להבחין בסינים גם אם מחושים הם בכסף. כל נמיר את חזב -- האמת בנוצץ ומבריק.

ובנפשל כן בנמשל. ברוחניות כבגשמיות. ומבחן בני אנוש טיבדא בהם. נקל להבדיל בין טוב לרע כשהם כמחולט, באדם כבמושט.